

ТВОРЧИСТЬ ЛЮБКА ДЕРАША В КОНТЕКСТІ ПОСТМОДЕРНІЗМУ

А. Ю. Антоненць

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Любко Дереш – неоднозначна й важлива постать у сучасній українській літературі. Письменник глибоко вивчає психологію творчості, зокрема досліджує тему екзистенційної кризи у творчих особистостей і способи виходу з неї. Є автором трьох лекційних курсів, прочитаних у рамках співпраці з проектом «ЛітОсвіта»: «Йога творчості», «Письменник і смерть», «Культурологія змінених станів свідомості». Дереш глибоко вивчає культурні та духовні традиції світу з метою розширення панівного уявлення про те, чим є людина. Для об'ємного висвітлення людської природи співпрацює з представниками інших мистецтв. 2003 року брав участь у проекті Влодка Кауфмана «Гра в гру». 2005 року разом з художниками та нойз-музикантами став учасником кураторського проекту К. Дорошенка «Пурифікація». 2012 року спільно з актрисою Уте Кільтер взяв участь у проекті О. Куліка «Апокаліпсис і відродження в Шоколадному будинку».

Творчість Дереша пронизано настроєм пошуку інтуїтивних, емоційних відповідей на запитання, чим є людське життя і людська істота. Вони підіймають тему розпаду і деградації людських стосунків, розвалу знань та етики в сучасному фрагментованому світі, шукають глибинних мотивів для збереження та відродження в собі одвічних людських вартостей. Саме в такому ключі написано «синайський цикл», до якого ввійшли три книги: книжка повістей «Миротворець» (2013), роман «Остання любов Асури Махараджа» (2013) та збірка оповідань «Пісні про любов і вічність» (2014). Книжки «Миротворець» та «Остання любов Асури Махараджа» було внесено до довгого списку конкурсу «Книжка року» Бі-Бі-Сі. Всі три книги, написані за час проживання за кордоном, порушують питання пошуку вмиротворення в сучасному буремному світі – пошуку «дому всередині». Героїв «синайського циклу», покоління дауншифтерів, людей, що виросло на соціальних мережах і вартостях суспільства споживання, поставлено в ситуації, де більше немає змоги спиратися на зовнішні стимули, і людина мусить із середини дослівно народити себе вдруге, аби відбутись як особистість. На думку критиків, творчість Дереша характерна тим, що він представляє покоління, практично не знайоме з епохою СРСР, тому впроваджує в українську літературу особливий, чистий від вражень радянського минулого погляд, притаманний новому часові.

В «Культі» Л. Дереша перед нами з'являється студент п'ятого курсу біологічного факультету Юрко Банзай, який їде на викладацьку практику до коледжу в глуху забиту місцину недалеко від Львова. Там і розгортається найцікавіше. Бідного юнака починають догризати залишки студентського сумління: він звинувачує себе в педофільї. За ближчого знайомства з Дарцею Борхес – школяркою – Банзай остаточно підриває свій викладацький авторитет, поводячи себе вкрай непедагогічно. Разом друзі вирушають коридорами коледжу, вулицями містечка і лабіринтами снів у пошуках «пізнання вищої істини», а за сумісництвом – всієї правди про вельми загадкову особу охоронця, що у вільну хвилину з захоплено читає роботи Інституту трансперсональної психології та цікавиться полінезійськими віруваннями. На думку Тетяни Таланової ««Культ» – це не просто чергова фантастична казочка про антагоністичну боротьбу світла і темряви. Це нескінченно закодований лабіринт із безліччю алюзій. І воля читача – помічати їх чи ні» [4].

Водночас, персонажі Дереша демонструють гарні знання з літератури та музики. Такі собі вундеркінди з недобрими схильностями. «Ось бачите: ми хоч і покидьки, зате з музичною освітою», – кажуть про себе герої «Поклоніння ящірці» [2, 142]. На думку Михайла Карасьова «тексти Дереша наповнені духом цього молодіжного прошарку: його молоді люди розумні, чи, скоріше, інформовані; вони не закомплексовані; вони бунтують проти поп-культури вкупі з радянським Тичиною і мильними серіалами для домогосподарок. Чи симпатичні вони? Лише подекуди, бо поруч з вищеописаною психологією крокують наркотики, мат і химерні видіння; а клич трошити стару культуру іде, здебільшого, не через пуританство тієї культури, а через відсутність у молодих людей життєвих орієнтирів» [3].

Герої Дереша сприймають довколишнє як абсурд, хвицають цинізмом та іронією на моральні догми, зокрема й на життя, смерть і український націоналізм. Водночас, вони намагаються втекти від світу, відгородитись від нього. «У ньому було щось, що споріднювало з Дарцею, – каже герой «Культу» Банзай. – Можливо, летальний ген божевілья, або потяг до усамітнення за високими мурами» [1, 75]. «Ми будемо втікати. Усе життя. Від мудрості натовпу і порад родичів. Будемо носити цеглу і будувати високі мури» – пише Дереш у романі «Поклоніння ящірці» [2, 156].

Закутком, куди втікає автор разом зі своїми персонажами, часто стає химерне, напівусвідомлене потойбіччя. Дереш також прагне стати такими дверима, але не для того, щоб відкрити шлях у потустороннє, а щоб сховатися за тими дверима від реального світу. Та мусимо констатувати, що вигадані автором стародавні боги і велетенські хробаки, які іноді дуже скидаються на вже відомих персонажів із голлівудського кінематографа, цього завдання не виконують, залишаючись лише елементом для підсилення гостроти сюжету.

Отже, можемо стверджувати, що творчість Л. Дереша є яскравим зразком постмодерну. У творах Любка Дереша ми помічаємо культ незалежної особистості. Письменникові вдається вдало поєднувати істини багатьох людей, націй, культур, релігій, культур. Герої його творів мають бачення повсякденного життя як театру абсурду. Він звертається до міфу, архаїки, колективного позасвідомого. Все це і приваблює сучасного читача.

Список використаної літератури:

1. Дереш Л. Культ / Л. Дереш. – Львів: Фоліо, 2001. – 264 с.
2. Дереш Л. Поклоніння ящірці / Л. Дереш. – Харків: Фоліо, 2008. – 189 с.
3. Карасьов М. Любка Дереш як дзеркало молодіжної прози [Електронний ресурс] / М. Карасьов. – Режим доступу: <http://litgazeta.com.ua/articles/lyubko-deresh-yak-dzerkalo-molodizhnoyi-prozy/>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 28.03.
4. Таланова Т. Культивованість «Культу» Л. Дереша [Електронний ресурс] / Т. Таланова. – Режим доступу: <http://sumno.com/article/kultyvovanist-kultu-lyubka-deresha/>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 25.03.

Науковий керівник: к. ф. н., доцент О. Ю. Мірошник

ХРИСТИЯНСЬКА СИМВОЛІКА НАРОДНОГО РУШНИКА

М. О. Бабич

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Народна вишивка є феноменом народної культури, що віддзеркалює історію, художню творчість та світогляд етносу. Т. В. Кара-Васильєва зазначає: «Вивчення української народної вишивки закономірно входить в коло проблем національної